

Thách thức đô thị hóa và công nghiệp hóa nhìn từ sự phát triển của TP Cần Thơ

Gia Bảo - Thu Hoài

Kỳ 4: Giải bài toán an sinh

Khi dòng người nhập cư vào thành phố tăng, khiến thành phố phải đối mặt với nhiều gánh nặng, như đầu tư hạ tầng đô thị (giao thông, nhà ở); giải quyết việc làm, giáo dục, y tế và môi trường đô thị, giải quyết ô nhiễm ở khu công nghiệp (KCN). Theo đó, vấn đề tiên quyết của thành phố cần làm là giải bài toán an sinh, ô nhiễm môi trường, góp phần phát triển đô thị bền vững, đưa Cần Thơ trở thành thành phố công nghiệp thân thiện môi trường.

Nỗ lực gỡ khó

Theo các chuyên gia đô thị, TP Cần Thơ cần phát triển các hành lang ven đô, các khu dân cư (KDC) ven đô để giúp giảm áp lực cho khu trung tâm thành phố. Hiện nay, ở các đô thị lớn có xu hướng người giàu chuyển dần ra khu ngoại ô ở với những khu nhà được xây mới hiện đại, còn thành phố lại chỉ chật chội những người dân nghèo. Song, phương tiện giao thông đến các vùng hành lang đô thị còn hạn chế, do vậy không phải người dân nào cũng muốn chuyển ra ngoại ô! Để Cần Thơ là trung tâm vùng thì rất cần Trung ương hỗ trợ nguồn vốn ngân sách và tạo điều kiện cho thành phố tiếp cận vốn ODA để đầu tư các dự án lớn có sức lan tỏa vùng; kết nối với các trục đô thị thúc đẩy toàn vùng ĐBSCL phát triển. Bối cảnh với tiến trình đô thị hóa, công nghiệp hóa, tốc độ tăng dân số cơ học của thành phố đang rất nhanh. Khi chia tách tỉnh, dân số của thành phố khoảng trên dưới 1,1 triệu người, còn hiện tại đang ngấp ghé ở ngưỡng 1,3 triệu người. Thành phố đang nỗ lực giải quyết các vấn đề về việc làm, ô nhiễm ở các KCN và đô thị, tiếng ồn trong đô thị và đặc biệt là hạ tầng giao thông đô thị, nhà ở đô thị.

Nhiều khu dân cư, tái định cư trên địa bàn thành phố được đầu tư xây dựng góp phần bảo đảm an sinh xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống người dân. (Trong ảnh: Khu dân cư Hưng Phú, quận Cái Răng).

Ảnh: THU HOÀI

Trong 10 năm (2004-2013), thành phố giải quyết việc làm cho trên 433 ngàn lao động, tăng bình quân 7,2%/năm; riêng năm 2013 số lao động được giải quyết việc làm là 50.898 người, gấp 2 lần so với năm 2004. Trong 10 năm, thành phố đã vận động từ nhiều nguồn để xây dựng trên 20.000 căn nhà tình nghĩa, nhà đại đoàn kết cho các đối tượng chính sách và hộ nghèo, giải quyết cơ bản nhà ở cho những đối tượng khó khăn về nhà ở. Tỷ lệ hộ nghèo của thành phố năm 2013 giảm còn 11.867 hộ, chiếm 3,95% tổng số hộ trên địa bàn. Song song đó, mạng lưới y tế cơ sở được tăng cường và củng cố, tỷ lệ bác sĩ/vạn

dân hiện là 10,55 (năm 2004 chỉ có 5,46 bác sĩ/vạn dân); nhiều công trình y tế đủ khả

năng phục vụ cho cả vùng ĐBSCL. Hệ thống các trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp trên địa bàn thành phố đã thu hút trên 185 ngàn sinh viên theo học...

Theo Sở Xây dựng, để giải quyết nhu cầu nhà ở theo tiến trình đô thị hóa của thành phố, Sở đang thực hiện Đề cương nhiệm vụ và Dự toán kinh phí chương trình nhà ở TP Cần Thơ đến năm 2020, tầm nhìn năm 2030 đã được UBND thành phố phê duyệt với tổng số tiền trên 852,4 triệu đồng, hiện đang chờ Sở Tài chính ghi vốn năm 2014. Ngoài ra, sở còn thực hiện quản lý nhà nước 5 chương trình về nhà ở của Chính phủ, gồm: chương trình hỗ trợ hộ nghèo về nhà ở đã hoàn thành xong giai đoạn 2009-2012, đang thực hiện xây dựng nhà đại đoàn kết; chương trình cụm, tuyến dân cư vượt lũ (4 cụm tuyến với 714 hộ dân), hiện đã hoàn thành 2 cụm; chương trình xây dựng nhà ở sinh viên (dự án Trường Đại học Cần Thơ đã hoàn thành 8/8 block; dự án Trường Cao đẳng Cần Thơ hoàn thành 90% khối lượng và dự kiến hoàn thành trong quý I/2014). Bên cạnh đó, chương trình xây dựng nhà ở cho người thu nhập thấp cũng được thành phố quan tâm đầu tư (Công ty Cổ phần Xây dựng Thương mại Địa ốc Hồng Loan đã triển khai đầu tư xây dựng 288 căn, khối lượng đến cuối 2013 đạt trên 55%)...

Khu Nam Cần Thơ. Ảnh: THU HOÀI

Trong tổng số 32.532 lao động đang làm việc tại các KCN tập trung của thành phố có rất nhiều dân nhập cư cần nhà ở. Ông Võ Thanh Hùng, Trưởng Ban Quản lý các KCX&CN Cần Thơ cho biết hiện chưa có nhiều doanh nghiệp (DN) trong KCN xây dựng nhà ở cho công nhân do vốn đầu tư cao, thu hồi vốn chậm nên DN ngại đầu tư vì còn phải dành vốn cho sản xuất kinh doanh. Để đảm bảo an cư cho người lao động, Ban Quản lý đang nỗ lực cùng DN đầu tư hạ tầng xây dựng thí điểm nhà ở cho công nhân. Đến cuối năm 2013,

các KCN tập trung vẫn chưa xây dựng nhà ở cho công nhân. Ban Quản lý đang chỉ đạo 2 doanh nghiệp đầu tư hạ tầng KCN (Công ty TNHH MTV Xây dựng hạ tầng KCN Cần Thơ- đầu tư KCN Trà Nóc 1&2 và Trung tâm Xây dựng hạ tầng KCN Thốt Nốt (chủ đầu tư hạ tầng KCN Thốt Nốt giai đoạn 1) lập dự án đầu tư, xây dựng thí điểm 2 khu nhà ở công nhân ở 2 KCN này. Mục tiêu đến năm 2020, giải quyết chỗ ở cho 5.200 công nhân (KCN Trà Nóc 1&2 là 4.050 chỗ ở, còn lại cho 1.200 công nhân ở KCN Thốt Nốt). Các KCN còn lại do đang trong quá trình đền bù, giải phóng mặt bằng, chưa có nhiều công nhân lao động nên sẽ lập dự án, bố trí quỹ đất để triển khai theo tiến độ.

Về cơ bản, thành phố có nhiều nỗ lực để giải quyết bài toán an sinh, góp phần thực hiện thắng lợi chiến lược đô thị hóa, công nghiệp hóa. Song, một số chuyên gia đầu ngành nhận định, thành phố cần xây dựng một chiến lược tổng thể nhằm phát triển đồng đều tất cả các đô thị trung tâm, đô thị hành lang ven đô. Bên cạnh đó, cần điều tiết phát triển công nghiệp, nếu phát triển quá nóng về công nghiệp thì hậu quả là nạn kẹt xe, ô nhiễm môi trường và phải chịu những khoản chi phí khổng lồ để giải quyết nạn kẹt xe và ô nhiễm.

Huy động nguồn lực đầu tư: Giải quyết hệ lụy

Trong 10 năm qua (2004-2013), tổng vốn đầu tư toàn xã hội đạt gần 200.000 tỉ đồng, tỷ lệ vốn đầu tư trên tổng GDP bình quân đạt 51,42%, tốc độ tăng bình quân hằng năm là 28,2%. Trong tổng vốn đầu tư xã hội, vốn đầu tư từ ngân sách nhà nước chiếm 44,7%, vốn đầu tư ngoài nhà nước chiếm 52,4% và vốn đầu tư nước ngoài chỉ chiếm 2,9%. Rõ ràng, thành phố vẫn phụ thuộc rất lớn vào nguồn vốn đầu tư từ ngân sách nhà nước, huy động các nguồn ngoài nhà nước còn nhiều khó khăn. Thành phố loại I, nhu cầu đầu tư rất lớn, ngân sách từ Trung ương rót cho thành phố hiện chưa đáp ứng nhu cầu phát triển, trong khi nguồn thu ngân sách của thành phố vẫn chưa vượt qua ngưỡng 11.000 tỉ đồng. So với 4 thành phố trực thuộc Trung ương (TP Hồ Chí Minh, Hà Nội, Hải Phòng, Đà Nẵng) thì Cần Thơ còn kém rất xa.

Mặt khác, việc triển khai đầu tư các dự án khu dân cư (KDC), khu tái định cư (TĐC) cho người dân bị thu hồi đất làm dự án, nhà ở xã hội cho người thu nhập thấp... trên địa bàn thành phố còn vướng rất nhiều thủ tục, cơ chế. Giá đất bồi hoàn khi thu hồi dự án chưa sát với giá thị trường nên khi thực hiện chi trả bồi thường, hỗ trợ cho dân đã gặp sự phản ứng, người dân không hợp tác với chủ đầu tư. Theo nhận định của một vị kiến trúc sư có thâm niên công tác tại Cần Thơ: “Việc giải phóng mặt bằng không đồng bộ đã gây thiệt hại lớn không chỉ cho chủ đầu tư mà cho cả 3 phía: Nhà nước không có cơ sở hạ tầng triển khai dự án phát triển kinh tế-xã hội; Nhà đầu tư bỏ vào một số vốn rất lớn phải chịu lãi; người dân vùng dự án không yên tâm sản xuất và không được chuyển nhượng gây lãng phí lớn”. Một số dự án đầu tư KDC, TĐC các chủ đầu tư thiếu nghiên cứu sâu, không lường hết được biến động của nền kinh tế và thị trường... nên không ít dự án, công trình trên địa bàn thành phố kéo dài thời gian thực hiện. Do vậy, cần thống kê, rà soát để cân bằng giữa cung và cầu của các dự án KDC, TĐC phù hợp với tình hình phát triển của thành phố trong từng giai đoạn.

Theo ông Nguyễn Văn Hồng, Giám đốc Sở Kế hoạch và Đầu tư thành phố, UBND thành phố đã ban hành Quyết định số 11/QĐ-UBND ngày 2-2-2010 quy định cơ chế đầu tư xây dựng các KDC, khu TĐC không sử dụng ngân sách nhà nước nhằm khuyến khích nhà đầu tư và huy động cao nhất nguồn lực từ quỹ đất để phát triển kết cấu hạ tầng kinh tế-xã hội trên địa bàn thành phố. Ngoài ra, ngày 23-12-2012, UBND thành phố ban hành Quyết định số 07 quy định một số chính sách xã hội hóa đối với hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, y tế, văn hóa, thể thao và môi trường đến năm 2020. Chính sách này hỗ trợ rất nhiều về bồi thường thu hồi đất và TĐC; chế độ giảm tiền sử dụng đất, tiền thuê đất cho các nhà đầu tư.

Ngoài nỗ lực gỡ nút thắt trong đầu tư, thành phố đang cố gắng giải quyết tình trạng ngập nghẹt đô thị, ô nhiễm môi trường nội đô và các KCN. Theo báo cáo của Sở Xây dựng thành phố, Dự án nhà máy xử lý nước thải 30.000m³/ngày đêm của thành phố hiện hoàn thành khoảng 80% khối lượng công trình, trong đó gói thầu tuyến cống Bắc Cần Thơ hoàn thành 99%, gói thầu tuyến cống Nam Cần Thơ hoàn thành 96% và gói thầu nhà máy xử lý hoàn thành 68%. Dự kiến quý II/2014 dự án sẽ đưa vào hoạt động, tuy nhiên hiện còn 1 hạng mục bể phân hủy bùn thuộc gói thầu Nhà máy xử lý chưa tiến hành thi công và chủ đầu tư đang gửi Sở Xây dựng để góp ý kiến. Sở còn phối hợp với các sở, ngành, đơn vị có liên quan khẩn trương nghiên cứu, tham mưu đề xuất UBND thành phố các phương án để quản lý, xử lý chất thải rắn sinh hoạt trên địa bàn thành phố vì Bãi xử lý chất thải rắn Tân Long (tỉnh Hậu Giang) đã đóng cửa. Tham mưu đề xuất UBND kế hoạch xây dựng Bãi xử lý chất thải rắn tạm tại Khu liên hợp xử lý chất thải rắn 47ha quận

Ô Môn. Sau khi thành phố phê duyệt Dự án Chiến lược thống nhất vệ sinh môi trường và kế hoạch thực hiện của thành phố (U3SAP), Sở đã gửi văn bản đến các Sở ngành và đơn vị có liên quan triển khai thực hiện kế hoạch nhằm đảm bảo thống nhất công tác vệ sinh môi trường trên địa bàn.

Đối với xử lý ô nhiễm môi trường KCN, hiện 5 KCN đang hoạt động thì KCN Thốt Nốt có nhà máy xử lý nước thải giai đoạn 1 công suất 2.500m³/ngày đêm đã vận hành từ tháng 1-2014; nhà máy xử lý nước thải KCN Trà Nóc giai đoạn 1 công suất 6.000m³/ngày đêm đang xây dựng, dự kiến vận hành thử trong năm 2014. Để Cần Thơ trở thành thành phố công nghiệp đòi hỏi phải phát huy sức mạnh nội lực của các sở, ngành thành phố trong xúc tiến đầu tư, mời DN đến đầu tư hạ tầng cơ sở, cải thiện môi trường kinh doanh, đào tạo nhân lực... Theo ông Dương Nghĩa Hiệp, Phó Giám đốc Sở Công thương thành phố, định hướng phát triển ngành công nghiệp của thành phố đến năm 2020, tầm nhìn 2030 chủ yếu là cơ cấu lại các ngành sản xuất, nâng cao chuỗi giá trị gia tăng, tăng chế biến sâu. Ngành công thương sẽ rà soát và tham mưu cho thành phố định hướng thu hút ngành công nghiệp công nghệ cao, do đất công nghiệp của thành phố không nhiều. Vườn ươm công nghệ công nghiệp Việt Nam - Hàn Quốc là đòn bẩy để thúc đẩy tiến trình mời gọi doanh nghiệp đầu tư vào thành phố, phát triển công nghiệp phụ trợ. Song, hạ tầng giao thông phải hoàn thiện, có nguồn nhân lực chất lượng cao đây là trục xương sống quyết định sự phát triển của thành phố. Cơ sở hạ tầng hoàn thiện, nhà đầu tư sẽ tự tìm đến.

Tại lễ kỷ niệm 10 năm Cần Thơ trực thuộc Trung ương, Bí thư Thành ủy Trần Thanh Mẫn nhìn nhận những kết quả đạt được vẫn chưa tương xứng với yêu cầu đô thị loại I. Những hạn chế trong đô thị hóa, công nghiệp hóa đang được thành phố xử gỡ. Để phát huy thắng lợi của Nghị quyết 45, các cấp, ngành thành phố sẽ tiếp tục nỗ lực để “Phân đầu xây dựng TP Cần Thơ trở thành thành phố đồng bằng cấp quốc gia, văn minh, hiện đại, sáng, xanh sạch đẹp, xứng danh là cửa ngõ của vùng hạ lưu sông Mekong.

Kỳ cuối: Để phát triển đô thị bền vững